

Februar 2020
Terje Simonsen
IKT-ansvarlig

Lese- og skrivestøtte på iPad

Med iPad ligger mange forhold til rette for god støtte for både lesing og skriving. Noen av mulighetene er innebygd i iPaden. Andre gjøres tilgjengelig gjennom egne apper. Denne oversikten viser noen av de viktigste verktøyene.

Med iPad kan du
skrive med munnen
og lese med ørene

Lese inn tekst

Bruksområde: Lar iPaden skrive ordene man leser inn
Tilgjengelig for: Alle
Innføringsvideo: <https://www.youtube.com/watch?v=mS3-PN2UU6E> (3 min)
Tips: <https://support.apple.com/no-no/HT208343>

Stemmestyrte skriving baserer seg på Siri-teknologi og gjør det mulig å skrive med munnen. Dette fungerer i alle apper som tillater skriving. Når det interne iPad-tastaturet dukker opp, vises et mikrofonsymbol på tasten rett til venstre for mellomromstasten. Man kan lese inn enkeltord som man ikke vet hvordan staves, hele setninger eller en lengre tekst. Hvis mikrofonsymbolet mangler, kan du prøve å endre innstillingen under *Innstillinger > Siri og søk*

Lese opp tekst

Les opp

Bruksområde: Lar iPaden lese opp det markerte området
Tilgjengelig for: Alle
Innføringsvideo: <https://www.youtube.com/watch?v=wkbwzhPGe48> (2 min)
Tips: <https://support.apple.com/no-no/guide/iphone/iph96b214f0/ios>

Når man markerer et tekstutdrag, dukker det opp en svart meny med flere valg. Ett av dem skal være *Les opp*. Da kan man høre teksten og – hvis det er en egenprodusert tekst – lytte etter ord som mangler eller er skrevet feil. På denne måten kan man også få lest opp tekst på nettsider og/eller andre tekstdokumenter. Hvis man mangler *Les opp*-valget, aktiveres det under *Innstillinger > Tilgjengelighet > Opplest innhold > Les opp markering*. Hvis brukeren ønsker automatisk opplesing av tegn og/eller ord, kan slik skrivetilbakemelding aktiveres på samme sted under valget *Les opp det jeg skriver*. Da vil også dette gjelde i alle apper med skrivemuligheter. Under *Opplest innhold* kan man også aktivere *Uthev innhold* så ord og ev. setninger som leses, vises med en uthevet farge. Dermed blir det lettere å følge med på skjermen under opplesing. Slik kan både hørsel og syn involveres i leseprosessen.

Leservisning av nettsider

Bruksområde: Fjerner forstyrrende sideelementer på nettsider i Safari

Tilgjengelig for: Alle

Tips: <https://support.apple.com/no-no/guide/iphone/iphdc30e3b86/ios>

Bannere og margobjekter på nettsider kan være forstyrrende for mange lesere. Dette fjernes ved å trykke AA-symbolet til venstre i adressefeltet i Safari og deretter *Vis leservisning*. Artikkeltbilder beholdes. Denne funksjonen er også nyttig hvis man skal lage en PDF av en nettartikkel, og/eller sende artikkelen til andre apper. Ønskes automatisk leservisning hver gang man går til det aktive nettstedet, velges dette på AA > *Nettstedinnstillinger* > *Bruk Leser automatisk*

Stavekontroll

Bruksområde: Markerer feilstavet ord med rød krøllstrek

Tilgjengelig for: Alle

Tips: <https://support.apple.com/no-no/HT207525>

Ved å aktivere iPadens stavekontroll får man fortløpende varsel om feilstavet ord i alle apper som tillater skriving. Man kan også velge automatisk stor bokstav og autokorrigerings, men feiltolkning i disse to siste valgene kan være litt forstyrrende. Stavekontrollen følger det tastaturet (språket) du til enhver tid har aktivert. Sjekk innstillingene under *Innstillinger* > *Generelt* > *Tastaturer*.

Bilder

Bruksområde: Markere elementer på bilde av en tekst

Tilgjengelig for: Alle

Tips: <https://support.apple.com/no-no/guide/photos/phdeb52f43ce/mac>

Mange oppgaver i lærebøker handler om å finne spesielle elementer i et objekt. Når læringsaktiviteten skal ha fokus på dette, og ikke på selve skrivingen, vil mange lese- og skrivesvake elever (og andre) spare mye tid på å slippe å skrive av teksten og heller ta bilde av den. Så kan de bruke markeringsverktøyene i bildeappen til å markere de etterspurte elementene med fargepenner eller markørpenner. Åpne bildeappen > trykk aktuelt bilde > *Rediger* > > *Merking*.

Skoleskrift

Bruksområde: Skriveapp for begynneropplæring

Tilgjengelig for: Alle

Innføringsvideo: https://www.youtube.com/watch?v=vdAlpOOF_qM (4,5 min svensk)

Tips: <https://www.statped.no/laringsressurs/sprak-og-tale/Skoleskrift-2/>

Skoleskrift er et skriveprogram med tale som leser opp bokstavlyden og ordene når du skriver. Appen er særlig godt egnet for skrive- og leseopplæring i småskolen og for dyslektikere og fremmedspråkelever

som skal lære norsk. Skoleskrift skriver en bokstavtype som ligger nær håndskrift. Brukeren kan høre bokstavlyden, ordet og/eller hele setningen når det settes punktum. Dokumentene lagres i appen.

Office Lens

Bruksområde: Skanner tekst fra papir, leser opp teksten, omgjøring til redigerbar/lagret tekst

Tilgjengelig for: 4.-10. klasse (krever pålogging med Office 365-kontoen)

Innføringsvideoer: <https://www.youtube.com/watch?v=Kl4eiw4JQZo> (1,5 min)
<https://www.youtube.com/watch?v=d2D5ln6Nh30> (8,5 min)

Office Lens er ifølge høgskolelektor og dyslektiker Magnus Nohr markedets mest effektive verktøy knyttet til digitalisering av trykket tekst. Tekstgjengivelsen er imponerende nøyaktig, selv med begrensninger i bildeoriginalen. Også talesyntesevalgene er effektive. Det er også enkelt å la et dokument bestå av flere skannede objekter/sider. Skann tekst > Trykk ev. *Legg til* nederst til venstre hvis dokumentet skal bestå av flere skanninger > *Ferdig* > **Engasjerende leser** (hvis teksten skal leses opp) / *Word* (hvis teksten skal redigeres), *PDF-fil*, *Bildebibliotek* eller *OneDrive* hvis teksten skal lagres.

Clarify

Bruksområde: Digitale ordbøker for bokmål, nynorsk, engelsk, tysk, spansk og fransk

Tilgjengelig for: Alle

Innføringsvideo: https://www.youtube.com/watch?v=hEg8ii_zxLg (7,5 min, gjelder Windows-versjon)

Tips: <https://www.clarify.no/hjelp/>

Clarify er et avgjørende verktøy i fremmedspråkarbeidet, men appen er også nyttig for å sjekke skrivemåte og/eller synonymmer av ord i eget morsmål. Ved å åpne både Clarify og skriveappen, og deretter dra opp Clarify og få todelt skjerm, kan man sikre raske søk uten å måtte sveipe mellom apper.

IntoWords

Bruksområde: Opplesing og ordforslag og forbedret talesyntese på flere språk

Tilgjengelig for: Alle

Innføringsvideo: <https://www.youtube.com/watch?v=EYAa81ORUXs> (2 min)

IntoWords skrivemodul gir fortløpende gode ordforslag (prediksjon) i det språket du har stilt inn appen på, noe som er nyttig for skrijving på engelsk, fremmedspråk og nynorsk. Også for elever som trenger stavehjelp på bokmål, er IntoWords nyttig. Dessverre gis det ikke røde krøllstreker under feilstavet ord, men ved å installere IntoWords-tastaturet (*Innstillinger* > *Generelt* > *Tastaturer* > *Legg til nytt tastatur*) og aktivere *Gi full tilgang* kan du velge IntoWords-tastatur uansett hvilken app du skriver i. Bruker du det interne IntoWords-tastaturet i Word, får du kanskje best effekt. Da får du alle IntoWords-fordelene og samtidig røde korrekturstreker: Skriv et ord > Se gjennom > ABC > Korrekturspråk > Norsk. Skriv et par ord feil og sjekk at både rød strek og forslag til ord kommer. Hvis du heller foretrekker Pages, må du bytte til internt tastatur for stavekontroll etter hvert avsnitt. Sjekk teksten. Gå tilbake til IntoWords-tastatur og skriv litt videre før du igjen bytter til internt tastatur og sjekker.

Lingdys

- Bruksområde:** Skriveverktøy for dyslektikere
Tilgjengelig for: Elever som har fått innvilget søknad fra NAV. Egne lærerlisenser.
Innføringsvideo: <https://www.youtube.com/watch?v=G2dRiCANNVlc> (1,5 min)
Tips: <https://lingit.no/brukerstotte/opplaering-og-stotte-for-lingdys-ipad/#>

Lingdys er spesialutviklet for mennesker med dysleksi og har en innebygget stavekontroll med typiske «dysleksifeil». Derfor vil forslagene til riktig stavet ord være mer presise og gir færre forslag å ta stilling til. Appen gir også god hjelp med norske og engelske ord som likner hverandre, og som er lett å forveksle. Lingdys har også funksjonell skjermopplesing og ordforklaringer. I motsetning til IntoWords gir Lingdys røde krøllstreker under feilstavet ord. Man kan skru av og på både krøllstreker og prediksjon og heller gå gjennom teksten til slutt slik at den kreative skriveprosessen ikke får forstyrrende avbrudd. Ordforslagene kan du velge om skal komme som en linje nede ved tastaturet eller i et vindu ved skrivemarkøren. Lingdys gir også grammatikkhjelp og foreslår endringer på setningsnivå.

Notability

- Bruksområde:** Kombinerer tekst, skrivning, tegning, markering, lydopptak og bilder
Tilgjengelig for: Alle
Innføringsvideo: <https://www.youtube.com/watch?v=EYAa81ORUXs> (10 min, engelsk)
Tips: <https://wisconsinsdc.com/no/reviews/2688-the-best-note-taking-application-review-of-the-notability-note-taking-app-for-ipad.html>

Notability har både gode skrive-, tegne- og fargeverktøy og er ypperlig for å markere eller notere elementer i f.eks. en PDF-fil. Dermed kan man visualisere ulike objekter i en artikkel. Man kan også enkelt gjøre lydopptak og legge til disse – eller bilder fra bildeappen – i dokumentet. Dokumentene ordnes i emner og skillekort og kan ev. eksporteres til Showbie eller andre apper.

Quizlet

- Bruksområde:** Begrepslæring og glosetrening
Tilgjengelig for: Alle
Innføringsvideo: <https://www.youtube.com/watch?v=Jo6ITr9yt4Y> (5 min, engelsk)
Tips: <https://norskbloggen.no/no/goy-spraklaering-med-quizlet-og-padlet>

Begrepstrening og gloseøvinger kan bli en lek med Quizlet, som kombinerer drill med spill. Lag først et klasserom som elevene kan melde seg inn i. Opprett et nytt oppgavesett hvor du skriver inn øveordene med forklaringer. Når du lagrer, generer Quizlet oppgaver og spill med disse ordene automatisk. I noen tilfeller kan det kanskje fungere best å lage oppgavesettene på Quizlets nettsversjon: <https://quizlet.com>. Quizlets gratisversjon gir i de fleste tilfellene gode nok funksjoner til vårt bruk.

QuickVoice og talenotat i Showbie

- Bruksområde:** Lydopptak av egen stemme
Tilgjengelig for: Alle

QuickVoice er en enkel app som lar deg ta opp egen stemme. Dermed kan du vurdere egne leseferdigheter og følge med på leseutviklingen. Også *Talenotat* i Showbie kan bidra til dette og samtidig

involvere læreren i denne vurderingen.